NASCHRIFT OP HET VOORGAANDE.

DOOR

Jhr. L. C. VAN PANHUYS.

Wat de twee mededeelingen van Pater van Coll betreft, zouden wij het volgende wenschen op te merken.

1°. De als eerste punt door hem genoemde oude Arrowak'sche gewoonte kan ten deele voortgekomen zijn uit een reactie tegen de oppermacht die bij verschillende primitieve volken — ook in lang vervlogen tijden in Europa — door de vrouwen schijnt te zijn uitgeoefend; verg. H. A. Coudreau's „La France équinoxiale”, Paris 1886, II, p. 205. Opmerking verdient, dat bij de Ranqueles in de Argentijnsche *pampa's*, bij een sterfgeval in de familie, bij voorkeur de schoonmoeder als zoenoffer door den pater familias (heimelijk) wordt ter dood gebracht; zie Th. Koch's „Zum Animismus der Südamerikanischen Indianer”, Intern. Arch. f. Ethnographie, XIII, Supplement, 1900, p. 69.

De hoofdoorzaak zal echter wel gelegen zijn in de vroegere werkelijkheid, later fictie, bij verschillende onbeschaafde volken, dat een vrouw moest worden geroofd, en de wraak door een geschenk moest worden afgekocht. Dit bracht werkelijke, later fictieve vijandschap mede tusschen schoonmoeder en schoonzoon, of tusschen schoondochter en de moeder van haar man. Het verband tusschen het aloude moederrecht en de vijandschap van schoonzoon en schoonmoeder wordt zeer uitvoerig uiteengezet door J. Lippert in „Die Kulturgeschichte in einzelnen Hauptstücken”, II, Sittenrudimente aus der Übergangszeit, Deutsche Universal Bibliothek, Leipzig und Prag, 1886.

Aldaar wordt de door den Heer van Coll besproken gewoonte o. a. aangetoond voor bijna alle Afrikaansche stammen, voor verschillende Noord-Amerikaansche Indianen, voor de Caraïben der Antillen en voor de Araucaniërs.

2°. Bij de versiering van Indiaansch aardewerk moet nauwlettend onderscheid worden gemaakt tusschen die welke vóór, en degene die na het bakken van het aardewerk wordt aangebracht.

De eerstbedoelde versiering is van zeer eenvoudigen aard en ontstaat door het met de hand inwrijven van *koesoué*, of van roode aarde, of wel door het aanbrengen, op de wijze door den Heer van Coll aangegeven, van vingerdikke of soms bredere strepen.

Indien de Indiaansche vrouw evenwel een sierlijk stuk aardewerk

wil vervaardigen, wordt dit na het hardbranden, nog eens opnieuw gepolijst, en, zooals Kappler op p. 225 van zijn werk „Surinam” (1887) aangeeft: „mit dem Saft eines Käfers, der eine dauerhafte braune Farbe giebt, bemalt.” Deze wijze van versiering is vooral in zwang bij de Indiaansche vrouwen aan de Marowyne (zgn. „Marowyne-kannetjes”), en wordt wellicht alleen door de Caraïbische en niet door de Arrowaksche vrouwen toegepast.

Alleen deze laatste versiering — of „beschildering” indien men wil, mits er door het gebruik van dit woord maar geen verwarring ontsta met de kleuren en strepen vóór het bakken — werd door Dr. Stolpe bedoeld. Deze laatste versiering nu geschiedt, volgens onze stellige waarneming, *met een fijn soort penseel*. Een exemplaar van zoodanig penseel bevindt zich in 's Rijks Ethnographisch Museum te Leiden; zie p. 23 van het Verslag van den Directeur over het tijdvak 1 Oct. 1903 tot 30 Sept. 1904. Daar ter plaatse wordt gezegd, dat de Caraïben zich van dit gereedschap voor het beschilderen hunner kruiken bedienen; de Arrowakken worden er niet genoemd in dit verband.

Ook op de houten parels (pagaaien) komen vermoedelijk eveneens met een fijn penseel vervaardigde beschilderingen voor, waarbij wel *genipa*-sap als kleurmiddel wordt aangewend. Het met juistheid constateeren van de beteekenis dezer beschilderingen zou van zeer groot belang zijn voor de ethnographie en archaeologie.